

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเครียดของนักศึกษา
พยาบาลศาสตรบัณฑิตระหว่างการศึกษาฝึกปฏิบัติงานทางคลินิกใน
รายวิชาปฏิบัติการพยาบาลผู้ใหญ่ 1*
FACTORS INFLUENCING STRESS OF
NURSING STUDENTS DURING CLINICAL PRACTICE IN
ADULT NURSING PRACTICUM 1

จันทิมา ช่วยชุม

Chanthima Chuaichum

อรุณรัตน์ โยธินวัฒน์บำรุง

Arunrat Yotinwattanabumrung

ยุพิน หมั่นทิพย์

Yupin Muentip

นันทณภัต สารมาศ

Nannapat Saramas

มนันชญา จิตตรัตน์

Mananchaya Jittarat

วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครศรีธรรมราช สถาบันพระบรมราชชนก

Boromarajonani College of Nursing Nakhon Si Thammarat Praboramrajchanok Institute, Thailand

E-mail: jan-chuaichum22@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความเครียดและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเครียดของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตระหว่างการศึกษาฝึกปฏิบัติงานทางคลินิกในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลผู้ใหญ่ 1 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตชั้นปีที่ 2 ปีการศึกษา 2561 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครศรีธรรมราช ที่ขึ้นฝึกปฏิบัติงานทางคลินิกในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลผู้ใหญ่ 1 จำนวน 64 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล แบบสอบถามเกี่ยวกับความพร้อมก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติงานทางคลินิก สิ่งแวดล้อมในแหล่งฝึก และอาจารย์ผู้สอนภาคปฏิบัติแบบประเมินความเครียด ซึ่งเครื่องมือทั้งหมดผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา และหาค่าความเที่ยงด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของคอนนาค ได้เท่ากับ .84, .74, .82, และ .89 ตามลำดับ

* Received 5 April 2020; Revised 20 April 2020; Accepted 5 May 2020

วิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และสถิติวิเคราะห์การถดถอยพหุแบบเชิงชั้น

ผลการวิจัยพบว่า: 1) ร้อยละ 56.26 นักศึกษาพยาบาลพยาบาลศาสตรบัณฑิตมีความเครียดอยู่ในระดับมากขึ้นไประหว่างการฝึกปฏิบัติงานทางคลินิกในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลผู้ใหญ่ 1 2) อาจารย์ผู้สอนภาคปฏิบัติ และความพร้อมก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติงานทางคลินิกอยู่ในระดับมาก ส่วนปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมในแหล่งฝึก อยู่ในระดับปานกลาง ตามความคิดเห็นของนักศึกษาพยาบาล 3) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเครียดของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตระหว่างการฝึกปฏิบัติงานทางคลินิกในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลผู้ใหญ่ 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ ปัจจัยสิ่งแวดล้อมในแหล่งฝึกประเด็นด้านผู้ป่วย และปัจจัยอาจารย์ผู้สอนภาคปฏิบัติประเด็นด้านการมอบหมายงานของอาจารย์ โดยสามารถร่วมกันทำนายการเกิดความเครียดได้ร้อยละ 17.3 ($R^2 = .173$)

คำสำคัญ: ความเครียด, นักศึกษาพยาบาล, การฝึกปฏิบัติงานทางคลินิก

Abstract

The purposes of this descriptive study were to study stress level and factors influencing stress of nursing students during clinical practice in adult nursing practicum 1. The sample consisted of 64 nursing students in 2nd year in the academic year of 2019 in Boromarajonani College of Nursing Nakhon Si Thammarat who had tacking clinical practice in adult nursing practicum 1. The instruments were questionnaires regarding demographic, the nursing students, opinion about preparation for clinical practice, environment of clinical setting and preceptor, and the stress scale of nursing students during clinical practice. All questionnaires were test for content validity and reliability with Cronbach, s Alpha Coefficients which were .84, .74, .82, and .89 respectively. Statistical methods of frequency distribution, percentage, mean, standard deviation, Pearson, s Product Moment correlation, and hierarchical multiple regression.

In the research, it was found that: 1) Most of the nursing students (56.26%) showed high upward stress level. 2) Nursing student expressed the opinion that preceptor and preparation for clinical practice were at the high level but environment of clinical setting was at the moderate level. 3) The co-factor predicted patient and preceptor-assignment were statistical significant with stress

of nursing students during clinical practice in adult nursing practicum 1 ($p < .05$). These predictor accounted for 17.3% ($R^2 = .173$).

Keywords: Stress, Nursing Students, Clinical Practice

บทนำ

วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครศรีธรรมราช เป็นสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ที่มีพันธกิจหลักในการผลิตบัณฑิตพยาบาลที่มีคุณภาพสอดคล้องตามอัตลักษณ์บัณฑิตวิทยาลัยเข้าสู่ระบบบริการสุขภาพ ดังนั้นวิทยาลัยจึงได้มีการจัดการเรียนการสอนให้ไปไปตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา และสอดคล้องตามข้อบังคับของสภาการพยาบาลแห่งพระราชบัญญัติวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2540 โดยหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ประกอบด้วยการเรียนภาคทฤษฎี ซึ่งมีกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียนและห้องปฏิบัติการพยาบาล ที่มุ่งเน้นให้นักศึกษามีความรู้ในเนื้อหาวิชาการ ส่วนการเรียนภาคปฏิบัตินักศึกษาจะต้องขึ้นฝึกปฏิบัติงานทางคลินิกในสถานการณ์จริงในหอผู้ป่วยต่าง ๆ ของโรงพยาบาล เพื่อพัฒนาทักษะการปฏิบัติการพยาบาล ซึ่งทั้งสองส่วนนี้ต้องมีความสัมพันธ์สอดคล้องกัน สำหรับการฝึกปฏิบัติการพยาบาลผู้ที่มีความเจ็บป่วยในลักษณะต่าง ๆ ต้องมีความเสียสละ รับผิดชอบ และต้องใช้ความระมัดระวังอย่างสูง การเรียนภาคปฏิบัติจึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้นักศึกษาเกิดความเครียดได้ ทั้งนี้เนื่องจากการปฏิบัติงานดังกล่าวเป็นงานที่ต้องรับผิดชอบต่อชีวิตมนุษย์ ทำให้นักศึกษาต้องมีความรับผิดชอบต่อสูงทั้งต่อตนเองและบุคคลอื่น หากเกิดความผิดพลาดในการปฏิบัติการพยาบาลขึ้นนั้นหมายถึงอันตรายแก่ชีวิตของผู้ป่วยได้ ประกอบกับการฝึกปฏิบัติบนหอผู้ป่วย นักศึกษาอาจพบปัญหาที่เป็นสิ่งเร้าให้เกิดความเครียดได้ ได้แก่ สถานการณ์ในหอผู้ป่วย การปรับตัวเข้ากับสถานที่ อุปกรณ์ทางการแพทย์ บุคลากรทั้งพยาบาลวิชาชีพ เจ้าหน้าที่ประจำหอผู้ป่วย แพทย์เจ้าของไข้ อาจารย์นิเทศ เพื่อนนักศึกษาผู้ป่วยญาติผู้ป่วย และการเตรียมความพร้อมของนักศึกษาเพื่อขึ้นฝึกปฏิบัติงาน เป็นต้น (ลัดดาวัลย์ แดงเถิน, 2558) อีกทั้งผลการดำเนินการฝึกประสบการณ์ภาคสนาม (มคอ. 6) ประจำปีการศึกษา 2560 รายวิชาปฏิบัติการพยาบาลบุคคลที่มีปัญหาสุขภาพ 1 ซึ่งเป็นการดำเนินการเรียนภาคปฏิบัติของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตชั้นปีที่ 2 พบว่า นักศึกษามีความวิตกกังวลเกี่ยวกับการขึ้นฝึกปฏิบัติงานในหอผู้ป่วย ด้วยให้เหตุผลว่ากลัวจะทำไม่ได้ กลัวโดนดุ และกลัวจะทำให้ผู้ป่วยเป็นอันตรายถึงชีวิต

รายวิชาปฏิบัติการพยาบาลผู้ใหญ่ 1 เป็นอีกรายวิชาที่วิทยาลัยดำเนินการจัดการเรียนในภาคปฏิบัติ แก่นักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตชั้นปีที่ 2 ประจำปีการศึกษา 2561 หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2559 ซึ่งนักศึกษาในชั้นปีดังกล่าวถือเป็น

นักศึกษารุ่นแรกของการใช้หลักสูตรนี้ในการดำเนินการจัดการเรียนการสอน จึงได้ผ่านการขึ้นฝึกปฏิบัติบนหอผู้ป่วยในรายวิชาปฏิบัติหลักการและเทคนิคทางการพยาบาลมาเพียงแค่ครั้งเดียวเท่านั้น ทั้งยังเป็นการฝึกปฏิบัติงานทางคลินิกที่เน้นการปฏิบัติทักษะทางการพยาบาลเป็นหลัก หากแต่ในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลผู้ใหญ่ 1 เป็นการฝึกปฏิบัติงานที่ต้องนำเอาความรู้เรื่องโรคหรือการปฏิบัติการพยาบาลเฉพาะโรคแบบองค์รวมบนพื้นฐานทฤษฎีการดูแลด้วยความเอื้ออาทรแก่ผู้รับบริการที่มีภาวะเจ็บป่วยระยะเฉียบพลัน เรื้อรัง ที่มีปัญหาไม่ซับซ้อนเข้ามาประยุกต์อีกด้วย ซึ่งถือเป็นสาเหตุสำคัญที่ส่งผลให้นักศึกษาเกิดความเครียด สอดคล้องกับการศึกษาของศิริวัลห์ วัฒนสินธุ์ ที่พบว่าสาเหตุที่ทำให้นักศึกษาพยาบาลเกิดความเครียดมากที่สุด คือ การเรียนในภาคปฏิบัติ เนื่องจากนักศึกษาต้องลงมือปฏิบัติจริงกับผู้รับบริการที่ประสบความสำเร็จทุกข้อมติ เฝียกับความเจ็บป่วย ประสบเหตุการณ์ที่ทำให้รู้สึกตื่นเต้นหรือเศร้าเสียใจ ต้องตระหนักในเรื่องของกฎระเบียบ ข้อบังคับ วินัยและความรับผิดชอบสูงในการปฏิบัติการพยาบาล (ศิริวัลห์ วัฒนสินธุ์, 2553) ต้องมีการปรับตัวในการสร้างสัมพันธ์กับบุคลากรในทีมสุขภาพหลายฝ่าย ผู้รับบริการและญาติ รวมทั้งอาจารย์นิเทศหรือพยาบาลพี่เลี้ยงซึ่งแต่ละคนมีความแตกต่างกันระหว่างบุคคล (ชุลีพรวรรณ กษมานนท์ และคณะ, 2555)

ความเครียด เป็นภาวะที่ร่างกายและจิตใจมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อสิ่งที่มากระตุ้นทั้งจากภายในและภายนอกร่างกายของบุคคล เป็นผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านร่างกายและด้านพฤติกรรม โดยด้านร่างกายจะมีการกระทบกระเทือนต่อระบบประสาทอัตโนมัติ ทำให้ใจสั่น หัวใจเต้นเร็ว เหงื่อออก ปากแห้ง เวียนศีรษะ ส่วนด้านพฤติกรรม ทำให้มีอาการนอนไม่หลับ หงุดหงิด เหนื่อยง่าย ไม่มีสมาธิ ไม่สนใจการทำงาน (ลัดดาวัลย์ แดงเถิน, 2558) ซึ่งการเกิดความเครียดบางครั้งก่อให้เกิดผลด้านดี นั่นคือ เป็นแรงกระตุ้นให้การทำงานสำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี แต่บางครั้งการเกิดความเครียดในระดับสูงและเป็นระยะเวลาที่ยาวนานอย่างต่อเนื่องจะส่งผลกระทบต่อบุคคลโดยจะทำให้พัฒนาการด้านสติปัญญา ด้านจิตใจ อารมณ์ และด้านสังคมหยุดชะงัก เกิดปัญหาพฤติกรรมรุนแรง มีการแยกตัวจากสังคมจากกลุ่มเพื่อน บางครั้งนำไปสู่การใช้สารเสพติด นักศึกษาพยาบาลก็เช่นกันหากมีความเครียดรุนแรงก็จะทำให้ความตั้งใจในการศึกษาลดลง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตกต่ำ จนไม่สามารถเรียนต่อไปได้ ต้องลาออกจากการศึกษากลางคัน หรือถ้าเรียนต่อจนสำเร็จการศึกษาได้ก็จะทำให้วิชาชีพพยาบาลมีบุคลากรที่ไม่สมบูรณ์พร้อมในด้านจิตใจ อาจส่งผลต่อการให้บริการพยาบาลไม่มีประสิทธิภาพ (มาลีวัล เลิศสาครศิริ, 2558) ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยในฐานะอาจารย์พยาบาลและเป็นผู้รับผิดชอบรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลผู้ใหญ่ 1 จึงจำเป็นต้องศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเครียดของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตระหว่างการขึ้นฝึกปฏิบัติงานทางคลินิกในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลผู้ใหญ่ 1 ทั้งนี้เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการดำเนินการหาแนวทางป้องกันแก้ไข และวางแผนในการบริหารจัดการรายวิชาดังกล่าว เพื่อให้ นักศึกษารู้สึกผ่อนคลาย มีความสุข

ระหว่างขึ้นฝึกปฏิบัติงานทางคลินิก และการบริหารจัดการรายวิชาให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้สู่การเป็นพยาบาลวิชาชีพที่มีคุณภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความเครียดของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตระหว่างการฝึกปฏิบัติงานทางคลินิกในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลผู้ใหญ่ 1
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเครียดของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตระหว่างการฝึกปฏิบัติงานทางคลินิกในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลผู้ใหญ่ 1

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตชั้นปีที่ 2 ปีการศึกษา 2561 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครศรีธรรมราช ที่ขึ้นฝึกปฏิบัติงานทางคลินิกในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลผู้ใหญ่ 1

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตชั้นปีที่ 2 ปีการศึกษา 2561 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครศรีธรรมราช ที่ขึ้นฝึกปฏิบัติงานทางคลินิกในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลผู้ใหญ่ 1 ซึ่งผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการดำเนินการดังนี้

1. กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้จากการวิเคราะห์ขนาดอิทธิพลโดยใช้โปรแกรม G*Power เพื่อป้องกันความคลาดเคลื่อนชนิดที่ 2 (Type II error) ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ขนาดอิทธิพล โดยกำหนดระดับนัยสำคัญที่ .05 ขนาดอิทธิพลที่ 0.18 มาคำนวณได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 64 คน

2. เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

- 2.1 สุ่มจำนวนหอผู้ป่วยที่จัดให้มีการเรียนภาคปฏิบัติในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลผู้ใหญ่ 1 ในโรงพยาบาลมหาราชนครศรีธรรมราชซึ่งมีทั้งหมด 9 หอผู้ป่วย ได้แก่ หอผู้ป่วยศัลยกรรมชาย 1 หอผู้ป่วยศัลยกรรมชาย 2 หอผู้ป่วยศัลยกรรมหญิง หอผู้ป่วยศัลยกรรมกระดูกชาย หอผู้ป่วยศัลยกรรมกระดูกหญิง หอผู้ป่วยอายุรกรรม 3 หอผู้ป่วยอายุรกรรม 4 หอผู้ป่วยอายุรกรรม 5 หอผู้ป่วยอายุรกรรม 6

- 2.2 คำนวณสัดส่วนจำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละหอผู้ป่วยได้กลุ่มตัวอย่างแต่ละหอผู้ป่วยจำนวน 4 คน ซึ่งแบ่งเป็น 2 section ในแต่ละ section ประกอบด้วย 8 หอผู้ป่วย โดย Section แรก ได้แก่ หอผู้ป่วยศัลยกรรมชาย 2 หอผู้ป่วยศัลยกรรมหญิง หอผู้ป่วยศัลยกรรมกระดูกชาย หอผู้ป่วยศัลยกรรมกระดูกหญิง หอผู้ป่วยอายุรกรรม 3 หอผู้ป่วยอายุรกรรม 4 หอผู้ป่วยอายุรกรรม 5 หอผู้ป่วยอายุรกรรม 6 จำนวน 32 คน ส่วน section ที่ 2 ได้แก่ หอผู้ป่วยศัลยกรรมชาย 1 หอผู้ป่วยศัลยกรรมหญิง หอผู้ป่วยศัลยกรรมกระดูกชาย หอ

ผู้ป่วยศัลยกรรมกระดูกหญิง หอผู้ป่วยอายุรกรรม 3 หอผู้ป่วยอายุรกรรม 4 หอผู้ป่วยอายุรกรรม 5 หอผู้ป่วยอายุรกรรม 6 จำนวน 32 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 64 คน

2.3 ทำการสุ่มนักศึกษาพยาบาลที่ขึ้นฝึกปฏิบัติงานทางคลินิกในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลผู้ใหญ่ 1 โดยใช้การสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยการจับฉลากแบบไม่แทนที่ จนครบจำนวน 64 คน โดยผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง จนได้แบบสอบถามหรือแบบประเมินต่างๆ ที่สมบูรณ์เพื่อการวิเคราะห์จริง จำนวน 64 ฉบับ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ เงินค่าใช้จ่ายต่อเดือน สถานภาพสมรสของบิดา-มารดา/ผู้ปกครอง อาชีพของบิดา - มารดา/ผู้ปกครอง จำนวนเพื่อนสนิท เหตุผลของการเลือกเรียนพยาบาล การเล่นกีฬาที่ชื่นชอบ และการมีโรคประจำตัว จำนวน 9 ข้อ ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบปลายปิดและปลายเปิด

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความพร้อมก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติงานทางคลินิก สิ่งแวดล้อมในแหล่งฝึก และอาจารย์ผู้สอนภาคปฏิบัติ ดัดแปลงจากแบบสอบถามปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเครียดของนิสิตพยาบาลระหว่างฝึกปฏิบัติ ของลัดดาวัลย์ แดงเถินลักษณะข้อคำถามเป็นแบบเลือกตอบมาตราประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์การแบ่งระดับความคิดเห็นของนักศึกษา ดังนี้ (ลัดดาวัลย์ แดงเถิน, 2558)

ระดับ 1	หมายถึง	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
ระดับ 2	หมายถึง	ไม่เห็นด้วย
ระดับ 3	หมายถึง	เห็นด้วยปานกลาง
ระดับ 4	หมายถึง	เห็นด้วย
ระดับ 5	หมายถึง	เห็นด้วยอย่างยิ่ง

เกณฑ์การแปลผลระดับความคิดเห็น เป็นดังนี้

ช่วงคะแนน	1.00 – 1.49	หมายถึง	เห็นด้วยน้อยที่สุด
ช่วงคะแนน	1.50 – 2.49	หมายถึง	เห็นด้วยน้อย
ช่วงคะแนน	2.50 – 3.49	หมายถึง	เห็นด้วยปานกลาง
ช่วงคะแนน	3.50 – 4.49	หมายถึง	เห็นด้วยมาก
ช่วงคะแนน	4.50 – 5.00	หมายถึง	เห็นด้วยมากที่สุด

ส่วนที่ 3 แบบประเมินความเครียดของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตระหว่างการขึ้นฝึกปฏิบัติงานทางคลินิกในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลผู้ใหญ่ 1 โดยปรับปรุงจากแบบประเมินความเครียดของสวนปรุง ด้วยการปรับข้อคำถามที่เกี่ยวกับเรื่องงานเป็นเรื่องเรียนแทน ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 20 ข้อ มีมาตรวัดเป็นแบบมาตรวัดประมาณค่า 5 ระดับ ตั้งแต่ไม่เคย จนถึง เป็นประจำ โดยคิดเป็นคะแนนรวม ซึ่งมีคะแนนเต็ม 100 คะแนน

เกณฑ์การแปลผลระดับความเครียดมีดังนี้

0 – 23 คะแนน มีความเครียดในระดับน้อย (Mild Stress) หมายถึง ความเครียดขนาดน้อย ๆ และหายไปในระยะเวลาอันสั้น เป็นความเครียดที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน ความเครียดระดับนี้ไม่คุกคามต่อการดำเนินชีวิต บุคคลมีการปรับตัวอย่างอัตโนมัติ เป็นการปรับตัวด้วยความเคยชิน และการปรับตัวต้องการพลังงานเพียงเล็กน้อยเป็นภาวะที่ร่างกายผ่อนคลาย

24 – 41 คะแนน มีความเครียดในระดับปานกลาง (Moderate Stress) หมายถึง ความเครียดที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันเนื่องจากมีสิ่งคุกคาม หรือพบเหตุการณ์สำคัญ ๆ ในสังคม บุคคลจะมีปฏิกิริยาตอบสนองออกมาในลักษณะความวิตกกังวล ความกลัว ฯลฯ จัดว่าอยู่ในเกณฑ์ปกติทั่ว ๆ ไป ไม่รุนแรงจนก่อให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย เป็นระดับความเครียดที่ทำให้บุคคลเกิดความกระตือรือร้น

42 – 61 คะแนน มีความเครียดในระดับสูง (High Stress) เป็นระดับที่บุคคลได้รับเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดความเครียดสูง ไม่สามารถปรับตัวให้ลดความเครียดลงได้ในเวลาอันสั้น จัดว่าอยู่ในเขตอันตราย ถ้าไม่ได้รับการบรรเทาจะนำไปสู่ความเครียดเรื้อรัง เกิดโรคต่างๆ ในภายหลังได้

62 คะแนนขึ้นไป มีความเครียดในระดับรุนแรง (Severe Stress) เป็นความเครียดระดับสูงที่ดำเนินติดต่อกันมาอย่างต่อเนื่องจนทำให้บุคคลมีความล้มเหลวในการปรับตัว เกิดความเบื่อหน่าย ท้อแท้ หหมดแรง ควบคุมตัวเองไม่ได้ เกิดอาการทางกายหรือโรคภัยต่าง ๆ ตามมาได้ง่าย

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามทั้งหมดไปตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของเนื้อหาและภาษาที่ใช้ รวมถึงหาค่าความเที่ยงด้วยค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha Coefficient) ได้เท่ากับ .84, .74, .82, และ .89 ตามลำดับ

การพิทักษ์สิทธิ์กลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ได้รับการพิจารณารับรองจากประธานกรรมการจริยธรรมวิจัย วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครศรีธรรมราช ในวันที่ 15 สิงหาคม 2562 ตามเลขที่โครงการวิจัย Ex-3/2562 Exp. ในวันที่ 14 สิงหาคม 2563

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองทุกขั้นตอน ด้วยการใช้แบบสอบถามหรือแบบประเมินที่ผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิเรียบร้อยแล้ว โดยผู้วิจัยจะแนะนำตนเอง อธิบายวัตถุประสงค์การวิจัย และขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล และ

ขอความร่วมมือในการทำวิจัย โดยชี้แจงเป็นลายลักษณ์อักษร พร้อมทั้งพิทักษ์สิทธิ์ของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งในการเก็บรวบรวมข้อมูลจะกระทำขณะที่กลุ่มตัวอย่างกำลังขึ้นฝึกปฏิบัติงานด้านคลินิกในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลผู้ใหญ่ 1 ในสัปดาห์ที่ 1 - 2 ของการขึ้นฝึกปฏิบัติงาน โดยแบ่งเป็น 2 Section โดยใช้เวลา 40 นาที

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์โดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. ความเครียดของนักศึกษาพยาบาล วิเคราะห์โดยใช้ค่าความถี่ และค่าร้อยละ
3. ความพร้อมก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติงานทางคลินิก สิ่งแวดล้อมในแหล่งฝึก และอาจารย์ผู้สอนภาคปฏิบัติ วิเคราะห์โดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
4. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลส่วนบุคคล ความพร้อมก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติงานทางคลินิก สิ่งแวดล้อมในแหล่งฝึก และอาจารย์ผู้สอนภาคปฏิบัติ กับความเครียดของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต วิเคราะห์โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson, s Product Moment Correlation Coefficient) โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05
5. ศึกษาความสามารถในการทำนายของข้อมูลส่วนบุคคล ความพร้อมก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติงานทางคลินิก สิ่งแวดล้อมในแหล่งฝึก และอาจารย์ผู้สอนภาคปฏิบัติ กับความเครียดของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ถดถอยแบบเชิงชั้น (Hierarchical Multiple Regression Analysis) โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ผลการวิจัย

1. จากผลการวิจัย พบกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 92.2 มีอายุเฉลี่ย 20.98 ปี (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.5 1) มีค่าใช้จ่ายต่อเดือนอยู่ระหว่าง 1,500 - 6,000 บาท (\bar{x} = 3,584.38 S.D. = 1,069.5 2) สถานภาพสมรสของผู้ปกครองส่วนใหญ่อยู่ด้วยกัน คิดเป็นร้อยละ 73.4 รองลงมา คือ หย่าร้าง และบิดาหรือมารดาเสียชีวิต คิดเป็นร้อยละ 10.9 ผู้ปกครองมีอาชีพเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 40.6 รองลงมา คือ อาชีพรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 35.9 ส่วนมากมีเพื่อนสนิทจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 39.1 รองลงมา คือ 5 คน คิดเป็นร้อยละ 20.3 เหตุผลของการเลือกเรียนพยาบาลส่วนมากไม่ชอบแต่เรียนได้ คิดเป็นร้อยละ 64.1 การเล่นเกมที่ชื่นชอบส่วนใหญ่จะเป็นนานๆ ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 81.3 และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะไม่มีโรคประจำตัว คิดเป็นร้อยละ 95.3

2. จากผลการวิจัย พบว่า นักศึกษาพยาบาลพยาบาลศาสตรบัณฑิตมีความเครียดอยู่ในระดับมาก ขึ้นไป ร้อยละ 56.26 ในระหว่างการฝึกปฏิบัติงานทางคลินิกในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลผู้ใหญ่ 1 ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต จำแนกตามระดับความเครียดระหว่างการฝึกปฏิบัติงานทางคลินิกในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลผู้ใหญ่ 1 (n=64)

ช่วงคะแนนความเครียด	จำนวน	ร้อยละ	ระดับความเครียด
0 – 23 คะแนน	2	3.12	น้อย
24 – 41 คะแนน	26	40.62	ปานกลาง
42 – 61 คะแนน	30	46.88	มาก
62 คะแนนขึ้นไป	6	9.38	รุนแรง

3. ตามความคิดเห็นของนักศึกษา ปัจจัยด้านอาจารย์ผู้สอนภาคปฏิบัติ และด้านความพร้อมก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติงานทางคลินิกมีอิทธิพลต่อความเครียดของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตระหว่างการฝึกปฏิบัติงานทางคลินิกในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลผู้ใหญ่ 1 ในระดับมาก (\bar{X} =4.12, S.D.=0.39 และ \bar{X} =3.99, S.D.=0.37) ตามลำดับ ส่วนปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมในแหล่งฝึกมีอิทธิพลต่อความเครียดของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตระหว่างการฝึกปฏิบัติงานทางคลินิกในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลผู้ใหญ่ 1 อยู่ในระดับปานกลาง (\bar{X} =2.99, S.D.=0.43) ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของนักศึกษา จำแนกตามประเด็นหลักรายด้านของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเครียดของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตระหว่างการฝึกปฏิบัติงานทางคลินิกในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลผู้ใหญ่ 1 (n=64)

ประเด็นหลักรายด้าน	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
ด้านอาจารย์ผู้สอนภาคปฏิบัติ	4.12	0.39	มาก
- ความรู้ของอาจารย์ผู้สอนภาคปฏิบัติ	4.47	0.29	มาก
- การให้คำปรึกษาของอาจารย์ผู้สอนภาคปฏิบัติ	4.43	0.38	มาก
- การมอบหมายงานของอาจารย์ผู้สอนภาคปฏิบัติ	4.34	0.31	มาก
- การนิเทศงานของอาจารย์ผู้สอนภาคปฏิบัติ	3.26	0.57	ปานกลาง
ด้านความพร้อมก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติงานทางคลินิก	3.99	0.37	มาก
ด้านสิ่งแวดล้อมในแหล่งฝึก	2.99	0.43	ปานกลาง
- สถานที่ฝึกปฏิบัติงาน	3.46	0.52	ปานกลาง
- อุปกรณ์และเครื่องมือ	3.44	0.38	ปานกลาง
- พยาบาลและเจ้าหน้าที่ประจำหอผู้ป่วย	3.41	0.45	ปานกลาง
- แพทย์เจ้าของไข้	2.37	0.50	น้อย
- ผู้ป่วย	2.28	0.30	น้อย

4. ข้อมูลส่วนบุคคล และความพร้อมก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติงานทางคลินิก ไม่มีความสัมพันธ์กับความเครียดของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตระหว่างการฝึกปฏิบัติงานทางคลินิกในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลผู้ใหญ่ 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หากแต่ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมในแหล่งฝึกประเด็นด้านผู้ป่วยมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเครียดของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตระหว่างการฝึกปฏิบัติงานทางคลินิกในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลผู้ใหญ่ 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($r = .329$) และปัจจัยด้านอาจารย์ผู้สอนภาคปฏิบัติประเด็นด้านการมอบหมายงานของอาจารย์ ประเด็นด้านการให้คำปรึกษาและประเด็นด้านความรู้ของอาจารย์มีความสัมพันธ์ทางลบกับความเครียดของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตระหว่างการฝึกปฏิบัติงานทางคลินิกในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลผู้ใหญ่ 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($r = -.319, -.273, \text{ และ } -.260$ ตามลำดับ) ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลส่วนบุคคล ความพร้อมก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติงานทางคลินิก สิ่งแวดล้อมในแหล่งฝึก และอาจารย์ผู้สอนภาคปฏิบัติ จำแนกตามประเด็นหลักรายด้านของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเครียดของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตระหว่างการฝึกปฏิบัติงานทางคลินิกในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลผู้ใหญ่ 1 ($n=64$)

ตัวแปร	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1. ค่าใช้จ่ายต่อเดือน	1												
2. จำนวนเพื่อนสนิท	.198	1											
3. ความพร้อมก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติ	.119	.004	1										
4. สถานที่ฝึกปฏิบัติงาน	-.035	-.343**	.254*	1									
5. พยาบาลและเจ้าหน้าที่ประจำหอผู้ป่วย	-.026	-.219	.405**	.319*	1								
6. แพทย์เจ้าของไข้	.021	.018	.050	.032	.310*	1							
7. อุปกรณ์และเครื่องมือ	-.046	.171	.404**	.318*	.340**	.124	1						
8. ผู้ป่วย	-.064	.249*	-.204	-.046	.078	.221	.020	1					
9. การมอบหมายงานของอาจารย์	.155	.092	.437**	.133	.223	.063	.426**	-.213	1				
10. ความรู้ของอาจารย์	.252*	.078	.471**	.071	.269*	-.090	.283*	-.207	.721**	1			
11. การให้คำปรึกษาของอาจารย์	.257*	.034	.436**	.123	.228	-.122	.281*	-.126	.692**	.792**	1		

ตัวแปร	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
12. การนิเทศ งานของอาจารย์	.004	.088	.223	.181	-.055	.017	.178	.238	.164	.188	.063	1	
13. ความเครียด	-.205	.169	-.234	-.172	-.117	-.143	-.155	.329**	-.319*	-.260*	-.273*	.003	1

ความสามารถในการทำนายการเกิดความเครียดของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต ระหว่างการฝึกปฏิบัติงานทางคลินิกในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลผู้ใหญ่ 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมในแหล่งฝึกประเด็นด้านผู้ป่วย และปัจจัยด้านอาจารย์ผู้สอนภาคปฏิบัติประเด็นด้านการมอบหมายงานของอาจารย์ โดยสามารถร่วมกันทำนายได้ร้อยละ 17.3 ($R^2 = .173$) ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ค่าการวิเคราะห์สมการถดถอยระหว่างปัจจัยสิ่งแวดล้อมในแหล่งฝึก ประเด็นด้านผู้ป่วย และปัจจัยอาจารย์ผู้สอนภาคปฏิบัติประเด็นด้านการมอบหมายงานของอาจารย์ กับความเครียดของนักศึกษาพยาบาล ศาสตรบัณฑิตระหว่างการฝึกปฏิบัติงานทางคลินิกในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลผู้ใหญ่ 1 โดยวิธี Stepwise ตาม Model ที่ 2 ($n=64$)

ตัวแปรทำนาย	B	Beta	t	Sig.
สิ่งแวดล้อมในแหล่งฝึกประเด็นด้านผู้ป่วย	1.465	.274	2.297	.025
อาจารย์ผู้สอนภาคปฏิบัติประเด็นด้านการมอบหมายงาน	-5.868	-.261	-2.188	.033

Constant = 51.193
 $R = .416$ $F = 6.393$
 $R^2 = .173$ Adjusted $R^2 = .146$

จากตารางที่ 4 ผลการวิจัยสามารถเขียนเป็นสมการทำนายแบบค่าคะแนนมาตรฐาน (Standardize score) ได้ดังนี้

Z (ความเครียด) = $.274Z$ (ปัจจัยสิ่งแวดล้อมในแหล่งฝึกประเด็นด้านผู้ป่วย) - $.261Z$ (ปัจจัยอาจารย์ผู้สอนภาคปฏิบัติประเด็นด้านการมอบหมายงาน)

อภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ พบว่า ระหว่างการฝึกปฏิบัติงานทางคลินิกในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลผู้ใหญ่ 1 นักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตมีความเครียดอยู่ในระดับมากขึ้นไป ร้อยละ 56.26 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Kurebayashi et al. ที่พบว่า นักศึกษาพยาบาลมีความเครียดในระดับมาก ขณะขึ้นฝึกปฏิบัติงาน ทั้งนี้เพราะการฝึกปฏิบัติงานหรือการเรียนการสอนในภาคปฏิบัติของวิชาชีพพยาบาล เป็นการปฏิบัติหรือการให้บริการสุขภาพอนามัยแก่บุคคล ครอบครัว ชุมชน และสังคมส่วนรวม (Kurebayashi et al., 2012) ทั้งด้าน

การส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การรักษาพยาบาล และการฟื้นฟูสภาพ ที่ผู้เรียนพยาบาล จะต้องฝึกปฏิบัติงานในสถานการณ์จริงภายใต้ขอบเขตของรายวิชาในหลักสูตรที่ผู้เรียนมักจะมีวิตกกังวลและไม่มั่นใจว่าจะสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ทางทฤษฎีลงสู่การปฏิบัติงานได้ (มาลีวัล เลิศสาครศิริ, 2557) อีกทั้งสิ่งแวดล้อมในแหล่งฝึกที่ไม่คุ้นเคย และการควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิดของอาจารย์ผู้สอนภาคปฏิบัติ โดยเฉพาะการฝึกปฏิบัติงานทางคลินิกที่ต้องขึ้นฝึกปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วยในโรงพยาบาล ซึ่งจำเป็นต้องให้การดูแลผู้รับบริการทุกช่วงวัยที่มีภาวะเจ็บป่วยทั้งในระยะเฉียบพลัน วิกฤต และเรื้อรัง รวมถึงผู้ดูแลหรือญาติของผู้รับบริการอย่างเป็นองค์รวมด้วย หัวใจความเป็นมนุษย์ตามปรัชญาของหลักสูตรด้วย (สุจิตรา กฤตยิวรรณ, 2561)

ตามความคิดเห็นของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตระหว่างการฝึกปฏิบัติงานทางคลินิกในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลผู้ใหญ่ 1 พบว่า ปัจจัยด้านอาจารย์ผู้สอนภาคปฏิบัติ และด้านความพร้อมก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติงานทางคลินิกมีอิทธิพลต่อความเครียดของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของการศึกษาของ ชุติมา อนันตชัย และคณะ ที่พบว่า ปัจจัยด้านอาจารย์ผู้สอนภาคปฏิบัติ ทั้งด้านความรู้ การให้คำปรึกษา การมอบหมายงาน และการนิเทศงานของอาจารย์ซึ่งเกิดขึ้นในลักษณะใกล้ชิดกันทั่วถึง ด้วยสัดส่วนของอาจารย์ผู้สอนภาคปฏิบัติ 1 คน ต่อนักศึกษาพยาบาล 8 คน โดยรายวิชาดังกล่าวขึ้นฝึกปฏิบัติงานทางคลินิกบนหอผู้ป่วยเฉพาะเวรเช้า นั่นคือปฏิบัติงานในเวลา 07.30 – 16.30 น. และมีอาจารย์ผู้สอนภาคปฏิบัติดูแลนักศึกษาตลอดระยะเวลาของการฝึกปฏิบัติ ทั้งยังเป็นการฝึกปฏิบัติงานทางคลินิกบนหอผู้ป่วยเพียงแค่ครั้งที่ 2 ของการเรียนวิชาชีพพยาบาลของนักศึกษาแต่ละคน (ชุติมา อนันตชัย และคณะ, 2554) และในรายวิชานี้ก็เป็นการฝึกปฏิบัติการพยาบาลแบบองค์รวมบนพื้นฐานทฤษฎีการดูแลด้วยความเอื้ออาทรแก่ผู้รับบริการวัยผู้ใหญ่ที่มีภาวะเจ็บป่วยระยะเฉียบพลัน เรื้อรัง ที่มีปัญหาไม่ซับซ้อน และมีปัญหาซับซ้อนแต่ไม่อยู่ในภาวะวิกฤต ซึ่งเป็นการเข้าสู่เนื้อหาของโรคหรือการพยาบาลที่มีความเฉพาะเจาะจงในแต่ละโรคมากยิ่งขึ้นอีกด้วย (วิไลพร ขำวงษ์ และคณะ, 2559) สำหรับปัจจัยด้านความพร้อมก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติงานทางคลินิกตามความคิดเห็นของนักศึกษาพยาบาลเมื่อผ่านการเข้ารับฟังการปฐมนิเทศจากอาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชาเกี่ยวกับรายละเอียดวัตถุประสงค์ ผลการเรียนรู้ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ การวัดและประเมินผลของรายวิชา (ธนพล บรรดาศักดิ์ และคณะ, 2560) รวมถึงการเตรียมความรู้และฝึกทักษะปฏิบัติการพยาบาลในห้องปฏิบัติการพยาบาลทั้งที่มีอาจารย์ผู้สอนภาคปฏิบัติจัดให้และด้วยตนเอง ประกอบกับรายวิชานี้ อาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชาและอาจารย์ผู้สอนภาคปฏิบัติมีการเตรียมความพร้อมก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติงานทางคลินิกด้วยการเรียนรู้แบบ Simulation based learning (SBL : Simman) สถานการณ์จำลอง และฐานการเรียนรู้ในแต่ละ Section ทำให้นักศึกษาพยาบาลเกิดความมั่นใจในการนำความรู้มาใช้ในการขึ้นฝึกปฏิบัติงานทางคลินิกบนหอผู้ป่วย

อีกทั้งเป็นการเริ่มต้นสัมพันธภาพระหว่างนักศึกษาพยาบาลกับอาจารย์ผู้สอนภาคปฏิบัติร่วมด้วย (กฤตพัทธ์ ฝึกฝน และคณะ, 2561)

ส่วนปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมในแหล่งฝึกตามความคิดเห็นของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตระหว่างการฝึกปฏิบัติงานทางคลินิกในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลผู้ใหญ่ 1 มีอิทธิพลต่อความเครียดอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งด้านสถานที่ อุปกรณ์และเครื่องมือ พยาบาลและเจ้าหน้าที่ประจำหอผู้ป่วย แพทย์เจ้าของไข้ และผู้ป่วย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของลัดดาวัลย์ แดงเถิน ที่พบว่า ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมในแหล่งฝึก ส่งผลต่อความเครียดของนักศึกษาพยาบาลในครั้งแรกของการขึ้นฝึกและจะเพิ่มมากขึ้นในนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่สูงขึ้น (ลัดดาวัลย์ แดงเถิน, 2558) ทั้งนี้เพราะนักศึกษาพยาบาลในชั้นปีที่สูงขึ้นจะถูกคาดหวังจากบุคลากรทีมสหสาขาวิชาชีพและผู้ป่วยเกี่ยวกับความรู้และทักษะการปฏิบัติการพยาบาลที่มากขึ้นตามลำดับ (วไลลักษณ์ พุ่มพวง, 2559) ซึ่งในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลผู้ใหญ่ 1 หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2559 ของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครศรีธรรมราช มีจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติให้กับนักศึกษาพยาบาล ศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 2 โดยขึ้นฝึกปฏิบัติงานทางคลินิกบนหอผู้ป่วยของโรงพยาบาลมหาราชนครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นโรงพยาบาลระดับตติยภูมิ ทำให้การใช้ อุปกรณ์และเครื่องมือทันสมัย เพียงพอกับความต้องการในการใช้ มีระบบการกำจัดของเสีย การแยกขยะอย่างชัดเจน และบุคลากรทีมสหสาขาวิชาชีพและผู้ป่วยที่นักศึกษาพยาบาลขึ้นฝึกปฏิบัติงานทางคลินิกมีปฏิสัมพันธ์ด้วยนั้นเกิดขึ้นในเชิงวิชาชีพที่ยังไม่เต็มรูปแบบนัก หากแต่อาศัยอาจารย์ผู้สอนภาคปฏิบัติเป็นสื่อกลางในเชื่อมความสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นส่วนใหญ่ ความเครียดของนักศึกษาพยาบาลในส่วนของปัจจัยด้านนี้ จึงอยู่ในระดับปานกลาง (Sharma, N. & Kaur, A., 2011)

ปัจจัยที่มีอิทธิพลที่สามารถร่วมทำนายการเกิดความเครียดของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตระหว่างการฝึกปฏิบัติงานทางคลินิกในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลผู้ใหญ่ 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมในแหล่งฝึกประเด็นด้านผู้ป่วย และปัจจัยด้านอาจารย์ผู้สอนภาคปฏิบัติประเด็นด้านการมอบหมายงานของอาจารย์ โดยสามารถร่วมกันทำนายได้ร้อยละ 17.3 ($R^2 = .173$) สอดคล้องกับการศึกษาของ Pulido-Martos et al. ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับสาเหตุหรือปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดของนักศึกษาพยาบาลระหว่างการขึ้นฝึกปฏิบัติงานทางคลินิก โดยพบว่า สาเหตุของการเกิดความเครียดของนักศึกษาพยาบาลระหว่างการขึ้นฝึกปฏิบัติงาน คือ การต้องเผชิญกับสิ่งแวดล้อมใหม่ และผู้ป่วยก็ถือเป็นสิ่งแวดล้อมในแหล่งฝึกที่นักศึกษาพยาบาลต้องใช้เป็นแหล่งข้อมูลในการศึกษาด้วยการซักประวัติ ตรวจร่างกาย และปฏิบัติกิจกรรมการพยาบาล หากผู้ป่วยให้ความร่วมมือในการปฏิบัติการพยาบาลดังกล่าว นักศึกษาก็จะคลายความเครียดลง (Pulido-Martos, M. et al., 2011) ในทำนองเดียวกันปัจจัยด้านอาจารย์ผู้สอนภาคปฏิบัติเกี่ยวกับการมอบหมายงานของ

อาจารย์ที่สอดคล้องเหมาะสมตามความสามารถของนักศึกษาพยาบาลแต่ละคน ไม่นัก หรือเบาจนเกินไป ความเครียดที่อาจเกิดขึ้นก็จะกลายมาเป็นแรงผลักดันให้นักศึกษามีความพยายามที่จะปฏิบัติการพยาบาลให้สำเร็จลุล่วงตามแผนการพยาบาลที่วางไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพเหมาะสมกับผู้ป่วยเป็นรายกรณี (Khater, W.A. et al., 2014)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

นักศึกษาพยาบาลศาสตร์บัณฑิตจำเป็นต้องผ่านการเรียนการสอนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติโดยเฉพาะภาคปฏิบัตินักศึกษาจะต้องขึ้นฝึกปฏิบัติงานทางคลินิกในสถานการณ์จริงบนหอผู้ป่วยต่างๆ ของโรงพยาบาล ซึ่งเป็นการฝึกปฏิบัติงานที่ต้องรับผิดชอบชีวิตมนุษย์ ทำให้นักศึกษาต้องมีความรับผิดชอบสูงทั้งต่อตนเองและบุคคลอื่น หากเกิดความผิดพลาดในการปฏิบัติการพยาบาลขึ้นนั้นหมายถึงอันตรายแก่ชีวิตของผู้ป่วยได้ จึงเป็นสาเหตุสำคัญของการเกิดความเครียดแก่นักศึกษา สำหรับการฝึกปฏิบัติงานทางคลินิกในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลผู้ใหญ่ 1 ก็เป็นอีกรายวิชาหนึ่งซึ่งส่งผลให้นักศึกษาส่วนใหญ่มีความเครียดอยู่ในระดับมากขึ้นไป ซึ่งตามความคิดเห็นของนักศึกษาพยาบาล พบว่า อาจารย์ผู้สอนภาคปฏิบัติความพร้อมก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติงานทางคลินิก และสิ่งแวดล้อมในแหล่งฝึก ส่งผลต่อความเครียดมากน้อยตามลำดับ โดยปัจจัยสิ่งแวดล้อมในแหล่งฝึกประเด็นด้านผู้ป่วย และปัจจัยอาจารย์ผู้สอนภาคปฏิบัติประเด็นด้านการมอบหมายงานของอาจารย์ ถือเป็นปัจจัยหลักที่มีแนวโน้มส่งผลให้เกิดความเครียดแก่นักศึกษาได้

ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย ควรมีการจัดการช่วยเหลือนักศึกษาพยาบาลในการลดความเครียด โดยการวางแผนและกำหนดแนวทางการป้องกัน ทั้งในด้านการจัดการเรียนการสอนโดยเฉพาะภาคปฏิบัติ การจัดกิจกรรมและการจัดสภาพแวดล้อมภายในวิทยาลัยที่เอื้อต่อการเรียนรู้ รวมทั้งการสำรวจถึงปัญหาและความต้องการของนักศึกษาพยาบาลทุกครั้งก่อนระหว่างฝึกปฏิบัติ และหลังขึ้นฝึกปฏิบัติการพยาบาล พร้อมหาแนวทางแก้ไขอย่างต่อเนื่องเพื่อให้นักศึกษาพยาบาลมีความสุขกับการขึ้นฝึกปฏิบัติงานทางคลินิกและสามารถปฏิบัติการพยาบาลได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการจัดทำโปรแกรมที่ช่วยลดความเครียดของนักศึกษาพยาบาลระหว่างฝึกปฏิบัติงานทางคลินิกผ่านช่องทางออนไลน์ เพื่อง่ายต่อการเข้าถึงและสนองตอบต่อการเรียนรู้ของนักศึกษาพยาบาลในยุคปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

- กฤตพัทธ์ ฝึกฝน และคณะ. (2561). ความเครียดและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความเครียดของนักศึกษาพยาบาลในการขึ้นฝึกปฏิบัติทางการพยาบาลครั้งแรกบนหอผู้ป่วย. *วารสารการพยาบาล การสาธารณสุข และการศึกษา*, 19(1), 161-168.
- ชูทิมา อนันตชัย และคณะ. (2554). การศึกษาสาเหตุ ระดับความเครียดและการเผชิญความเครียดในการฝึกภาคปฏิบัติของนักศึกษาพยาบาล มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล*, (กุมภาพันธ์-มิถุนายน), 15-22.
- ชูลีพรวรรณ กษमानนท์ และคณะ. (2555). การลดความเครียดของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 3 รุ่นที่ 33 ในการฝึกปฏิบัติวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารก และการผดุงครรภ์ 1 แผนกห้องคลอดโดยเพื่อนช่วยเพื่อน. ใน *รายงานวิจัย*. วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ชลบุรี.
- ธนพล บรรดาศักดิ์ และคณะ. (2560). ปัจจัยที่มีผลต่อความวิตกกังวลของนักศึกษาพยาบาลระหว่างฝึกปฏิบัติงานหอผู้ป่วยหนัก. *วารสารศูนย์การศึกษาแพทยศาสตร์คลินิก โรงพยาบาลพระปกเกล้า*, 34(1), 6-16.
- มาลีวัล เลิศสาครศิริ. (2557). ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยสิ่งแวดล้อมกับความเครียดและการจัดการความเครียดขณะฝึกปฏิบัติงานห้องคลอดของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยเซนต์หลุยส์. *วารสารพยาบาลกองทัพบก*, 15(2), 270-279.
- _____. (2558). ความเครียดและการจัดการความเครียดของนักศึกษาพยาบาลขณะฝึกปฏิบัติงานห้องคลอด. *วารสารเกื้อการุณย์*, 22(1), 7-16.
- ลัดดาวลัย แดงเถิน. (2558). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเครียดของนิสิตพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ ระหว่างฝึกปฏิบัติงาน. ใน *รายงานวิจัย*. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วไลลักษณ์ พุ่มพวง. (2559). ความเครียดในการศึกษาทางการพยาบาล: เทคนิคผ่อนคลายสำหรับร่างกายและจิตใจ. *วารสารพยาบาลศาสตร์*, 34(2), 5-15.
- วิไลพร ขำวงษ์ และคณะ. (2559). ความสัมพันธ์ระหว่างระดับความเครียดกับสาเหตุของความเครียด และการจัดการความเครียดของนักศึกษาพยาบาลในวิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก. *วารสารวิจัยทางวิทยาศาสตร์*, 10(1), 78-87.
- ศิริวัลท์ วัฒนสินธุ์. (2553). การรับรู้ระดับความเครียดและต้นเหตุความเครียดของนิสิตพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา. *วารสารพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*, 18(ฉบับเพิ่มเติม), 47-59.
- สุจิตรา กฤตยารวรรณ. (2561). ความเครียดและการเผชิญความเครียดในการฝึกปฏิบัติรายวิชาการพยาบาลพื้นฐานของนักศึกษาพยาบาล มหาวิทยาลัยราชธานี. *การประชุมวิชาการ*

และนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ราชธานีวิชาการ ครั้งที่ 3 นวัตกรรมที่พลิกโฉมสังคมโลก, 1309-1318.

Khater, W.A. et al. (2014). Sources of stress and coping behaviours in clinical practice among Baccalaureate nursing students. *International Journal of Humanities and Social Sciences*, 4(6), 194-202.

Kurebayashi et al. (2012). Correlations between stress and anxiety levels in nursing students. *Journal of Nursing Educational and Practice*, 2(3), 128-134.

Pulido-Martos, M. et al. (2011). Sources of stress in nursing students: a systematic review of quantitative studies. *International Nursing Review*, 5(9), 15-25.

Sharma, N. & Kaur, A. (2011). Factors associated with stress among nursing students. *Nursing and Midwifery Research Journal*, 7(1), 12-21.